

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ УЧАСТІ МІНІСТЕРСТВА ФІНАНСІВ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СФЕРИ ОПОДАТКУВАННЯ

THEORETICAL AND LEGAL PRINCIPLES OF PARTICIPATION OF THE MINISTRY OF FINANCE OF UKRAINE IN SUPPORTING THE TAXATION SPHERE

Янушевич Я.В., кандидат економічних наук

У статті розглянуто теоретико-правові засади функціонування Міністерства фінансів України як змістовного елемента інституційного механізму забезпечення сфери оподаткування. Визначено, що Міністерство фінансів України як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної податкової політики, відіграє провідну роль у сфері оподаткування.

Встановлено, що податкова політика являє собою діяльність держави, якої виражено у комплексі заходів, здійснюваних уповноваженими на те органами публічного адміністрування у сфері податків і зборів, які відображають класифікацію податків, методи і принципи оподаткування, що діють на законній підставі в податковій системі України.

Акцентовано увагу на тому, що як учасник податкових правовідносин, Міністерство фінансів України наділено відповідним правовим статусом, особливості якого мають прояв у його структурних складових: 1) принципи функціонування; 2) мета та завдання; 3) предмет відання; 4) компетенція; 5) функції; 6) повноваження; 7) порядок прийняття рішень.

Відзначено, що Міністерство фінансів України як суб'єкт податкових правовідносин, працює над прозорістю та зрозумілістю податкової політики України. Встановлено, що важливим аспектом діяльності Міністерства фінансів України як суб'єкта податкових правовідносин є міжнародне співробітництво. З метою стабілізації української податкової політики, сприянню проведенню структурних реформ та створення підґрунтя для сталого економічного зростання, Міністерство фінансів активно співпрацює з дво- та багато сторонніми партнерами України. Разом із тим, специфіка правового статусу Міністерства фінансів України як центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної податкової політики, вимагає подальшого ґрунтовного аналізу та розробки комплексних напрацювань з метою його вдосконалення.

Ключові слова: інституційний механізм, Міністерство фінансів України, орган публічного адміністрування, податки і збори, сфера оподаткування, формування та реалізація державної податкової політики.

В статье рассмотрены теоретико-правовые основы функционирования Министерства финансов Украины как содержательного элемента институционального механизма обеспечения сферы налогообложения. Определено, что Министерство финансов Украины как центральный орган исполнительной власти, обеспечивающий формирование и реализацию государственной налоговой политики, играет ведущую роль в сфере налогообложения.

Установлено, что налоговая политика представляет собой деятельность государства, которая выражается в комплексе мероприятий, осуществляемых уполномоченными на то органами публичного администрирования в области налогов и сборов, отражающих классификацию налогов, методы и принципы налогообложения, действующих на законном основании в налоговой системе Украины.

Акцентируется внимание на том, что как участник налоговых правоотношений, Министерство финансов Украины наделен соответствующим правовым статусом, особенности которого имеют проявление в его структурных составляющих: 1) принципы функционирования; 2) цель и задачи; 3) предмет ведения; 4) компетенция; 5) функции; 6) полномочия; 7) порядок принятия решений.

Отмечено, что Министерство финансов Украины как субъект налоговых правоотношений, работает над прозрачностью и понятностью налоговой политики Украины. Установлено, что важным аспектом деятельности Министерства финансов Украины как субъекта налоговых правоотношений является международное сотрудничество. С целью стабилизации украинской налоговой политики, содействия проведению структурных реформ и создания основы для устойчивого экономического роста, Министерство финансов активно сотрудничает с двух- и много сторонними партнерами Украины. Вместе с тем, специфика правового статуса Министерства финансов Украины как центрального органа исполнительной власти, который обеспечивает формирование и реализацию государственной налоговой политики, требует дальнейшего тщательного анализа и разработки комплексных наработок с целью его совершенствования.

Ключевые слова: институциональный механизм, Министерство финансов Украины, орган публичного администрирования, налоги и сборы, сфера налогообложения, формирование и реализация государственной налоговой политики.

The paper reviews theoretical and legal principles of functioning of the Ministry of Finance of Ukraine as a consistent element of the institutional mechanism which supports the taxation sphere. It is stated that the Ministry of Finance of Ukraine, being the central body of the executive power in charge of the formation and accomplishment of the state tax policy plays a key role in the taxation sphere. It has been established that the taxation policy presents the activity of the state through a set of measures realized by the duly authorized public administration bodies in the sphere of taxes and charges that reflect classification of taxes, methods and principles of taxation that legally function in the taxation system of Ukraine.

It has been emphasized that the Ministry of Finance of Ukraine, being a participant of the tax legal relations, was granted the appropriate legal status which peculiar features are manifested in its structural components: 1) principles of functioning; 2) objective and tasks; 3) object of activity; 4) competence; 5) functions; 6) authority; 7) decision-making procedure.

It has been stated that the Ministry of Finance of Ukraine, being a subject of the tax relations works at ensuring transparency and plainness of the taxation policy of Ukraine. It is stressed that international cooperation is the important aspect of activities of the Ministry of Finance of Ukraine as a subject of the tax relations. With a view of stabilization of the Ukrainian taxation policy, facilitation of the implementation of the structural reforms and establishment of the basis for the sustainable economic development, the Ministry of Finance actively cooperates with bilateral and multilateral partners of Ukraine. Along with that, specificity of the legal status of the Ministry of Finance of Ukraine as the central executive body that provides for the formation and accomplishment of the state tax policy, necessitates further substantial analysis and development of the integrated best practices aimed at its improvement.

Key words: institutional mechanism, Ministry of Finance of Ukraine, public administration body, taxes and charges, taxation sphere, formation and accomplishment of the state tax policy.

Актуальність теми дослідження. Останнє десятиліття сфера оподаткування зазнає значних трансформацій. Однак її негативна оцінка суспільством протягом цього часу, на жаль, не змінюється. Ще більш знаковим питання стану сфери оподаткування зробили фінансова та економічна криза.

Разом із тим, як свідчить аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури, стан сфери оподаткування є прямо

пропорційним до того, яке місце буде займати держава на світовій арені і, головне, чи буде вона економічно високо-розвиненою та фінансово незалежною. Вказане, зокрема, пояснюється тим, що: а) наявність системи оподаткування є однією із ознак держави; б) завдяки стягненню податків та інших загальнообов'язкових платежів забезпечується існування держави та всього державного меха-

нізму; в) податки у механізмі публічного адміністрування відіграють забезпечувальну роль, адже від них залежить стан економіки держави. Однак докорінні зміни, які відбуваються у всіх сферах суспільного життя і, насамперед, численні реформи податкового законодавства та наявні факти зловживання його положеннями свідчать про те, що на теперішній час Україна перебуває на досить складному етапі формування правової держави. Вагомою ж детермінантою реалізації сучасної концепції побудови інституційного механізму забезпечення сфери оподаткування в Україні є те, що її успіх безпосередньо залежить від того, наскільки чітко та злагоджено буде здійснюватися функціонування суб'єктів публічної адміністрації, яких наділено владними повноваженнями у сфері оподаткування.

На теперішній час провідну роль у сфері оподаткування відіграє Міністерство фінансів України як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної податкової політики. Між тим, слід вказати, що в Україні численні незбалансовані реформи неодноразово фактично руйнували структуру суб'єктів формування та реалізації державної податкової політики, що призводило не тільки до досить заплутаного визначення відповідальних суб'єктів державної податкової політики, а й нечіткого формулювання сфер, за які вони є відповідальними. Вказані структурні трансформації створювали значні проблеми в адміністративно-правовому регулюванні сфери оподаткування в Україні. А тому на теперішній час питання функціонування окремих змістовних елементів інституційного механізму забезпечення сфери оподаткування в Україні викликає підвищений інтерес сучасних науковців.

Ступінь розробленості проблеми. Науковими розробками, які охоплюють питання функціонування Міністерства фінансів України як центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної податкової політики, займалися такі теоретики та практики, як: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, В.Д. Базилевич, В.І. Білоус, Л.К. Воронова, Б.І. Гаврилишин, О.П. Гетманець, М.М. Єрмоленко, М.І. Карлін, В.М. Опаріна, В.І. Оспіщева, Н.В. Павлюк, В.О. Паламарчук, Л.А. Савченко, Н.Є. Селюченко, І.В. Солошкіна, З.К. Шмігельська та ряд інших. У той же час, роботи зазначених вчених мають методологічне значення, однак не висвітлюють всю багатогранність питань, пов'язаних із функціонуванням Міністерства фінансів України як центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної податкової політики. Саме тому, **метою статті** є окреслення особливостей функціонування Міністерства фінансів України як змістовного елемента інституційного механізму забезпечення сфери оподаткування.

Виклад основного матеріалу. Насамперед, необхідно зазначити, що упорядкування суспільних відносин, що є метою публічного адміністрування, реалізується через діяльність суб'єктів публічного адміністрування – органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів делегованих повноважень в економічній, соціальній, культурній, політичній сферах, а особливо в сфері оподаткування. При цьому, враховуючи градацію суб'єктів публічного адміністрування у сфері оподаткування, вбачається за доцільне констатувати, що найбільш численною групою виступають органи державної виконавчої влади. Видається, діяльність Міністерства фінансів України набуває загальнодержавного значення.

Беззаперечно, Міністерство фінансів України як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію єдиної державної податкової, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства, відіграє провідну роль у сфері оподаткування. І в цьому аспекті слід вказати, що державна податкова політика є діяльністю держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації справляння податків та податкових платежів у

централізовані фонди грошових ресурсів держави. Поряд із цим, наприклад, Г.Ю. Ісаншиною податкову політику визначено як систему дій, які проводяться державою у галузі податків та оподаткування. Податкова політика, на думку автора, знаходить своє відображення у видах податків, розмірах податкових ставок, визначенні платників і об'єктів оподаткування, у податкових пільгах [2, с. 6]. Натомість Л.М. Шабліста визначає податкову політику в якості діяльності держави у сфері встановлення й стягнення податків [12, с. 26]. По-суті, у тому ж ключі тлумачить досліджуване поняття А.М. Соколовська, яка стверджує, що сучасна податкова політика полягає у встановленні та зміні елементів податкової системи (різновидів податків, ставок, структури податкової системи, суб'єктів, об'єктів оподаткування, податкової бази, пільг тощо) для забезпечення надходжень до бюджету, достатніх для виконання державою покладених на неї функцій та стимулювання економічного зростання» [9, с. 65].

З огляду на наведені визначення та узагальнивши думки вчених, можна зробити висновок, що податкова політика являє собою діяльність держави, яка є вираженою у комплексі заходів, здійснюваних уповноваженими на те органами публічного адміністрування в області податків і зборів, що відображають класифікацію податків, методи і принципи оподаткування, які діють на законній підставі в податковій системі України.

Міністерство фінансів України як провідний орган держави, що, крім іншого, забезпечує формування та реалізацію єдиної державної податкової політики, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства, є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України [4].

Слід вказати, що Міністерство фінансів України у своїй діяльності керується нормативно-правовими актами загального та спеціального характеру. Так, до нормативно-правових актів загального характеру належать акти, що регулюють діяльність центральних органів виконавчої влади (наприклад, Конституція України [3], Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» [8]). У той же час, до актів спеціального характеру відносяться ті, що регулюють безпосередньо діяльність Міністерства фінансів України як суб'єкта податкових правовідносин (Положення про Міністерство фінансів України) [4].

Як видається, основним призначенням Міністерства фінансів України як суб'єкта податкових правовідносин є забезпечення формування та реалізації державної фінансової, бюджетної та боргової політики, державної політики у сфері міжбюджетних відносин та місцевих бюджетів, забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері контролю за дотриманням бюджетного законодавства, державного фінансового контролю, державного внутрішнього фінансового контролю, казначейського обслуговування бюджетних коштів, коштів клієнтів відповідно до законодавства, запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, забезпечення формування та реалізація єдиної державної податкової політики, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового законодавства тощо.

При цьому, як учасник податкових правовідносин, Міністерство фінансів України наділено відповідним правовим статусом, особливості якого мають прояв у його структурних складових. Детальний аналіз наукових доробків вчених-правників дозволяє до структурних елементів правового статусу Міністерства фінансів України віднести такі елементи: 1) принципи функціонування; 2) мета та завдання; 3) предмет відання; 4) компетенція; 5) функції; 6) повноваження; 7) порядок прийняття рішень.

Так, важливою складовою правового статусу Міністерства фінансів України є принципи його функціонування.

Говорячи про принципи функціонування Міністерства фінансів України як складової його правового статусу, слід вказати, що Міністерство фінансів України у своїй діяльності повинно керуватися загальними принципами діяльності органів публічного адміністрування та спеціальними принципами, які окремо визначено нормативними актами профільного характеру. Так, зокрема Законом України «Про центральні органи виконавчої влади» [8], до спеціальних принципів віднесено: забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина, безперервність, забезпечення єдності державної політики, єдиноначальність.

Метою діяльності Міністерства фінансів України є забезпечення публічного адміністрування у тих сферах діяльності, в котрих його наділено спеціальними повноваженнями, зокрема, у сфері забезпечення формування та реалізації державної фінансової, бюджетної та боргової політики, державної політики у сфері міжбюджетних відносин та місцевих бюджетів, державної політики у сфері державного пробірної контролю, бухгалтерського обліку та аудиту тощо [4].

Основні завдання Міністерства фінансів України визначено на законодавчому рівні та направлено на конкретизацію мети діяльності. Серед них: 1) забезпечення формування та реалізації державної фінансової, бюджетної та боргової політики, державної політики у сфері міжбюджетних відносин та місцевих бюджетів, державної політики у сфері державного пробірної контролю, бухгалтерського обліку та аудиту; 2) забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері контролю за дотриманням бюджетного законодавства, державного фінансового контролю, державного внутрішнього фінансового контролю, казначейського обслуговування бюджетних коштів; 3) забезпечення формування та реалізації єдиної державної податкової і митної політики, державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства тощо [4].

Компетенція як структурний елемент правового статусу Міністерства фінансів України складається з сукупності визначених повноважень, яких надано суб'єкту у межах конкретного предмету відання, які він має право реалізовувати у процесі практичної діяльності. Таким чином, компетенція складається з трьох елементів: повноваження, предмет відання, функції. При цьому, варто вказати, що Міністерство фінансів України є суб'єктом галузевої компетенції, оскільки регулює окрему сферу суспільних відносин.

Предметом відання Міністерства фінансів України як суб'єкта податкових правовідносин є сфера суспільних відносин, що виникають під час забезпечення реалізації державної податкової політики, зокрема, це сфера боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства, сфера реалізації державної податкової політики та ін. [4].

Щодо функцій Міністерства фінансів України як елемента його правового статусу, видається, обґрунтовану класифікацію пропонує Є.І. Білокур, відповідно до якої функції Міністерства фінансів України можна поділити на соціально-орієнтовані та внутрішньо-орієнтовані [1]. При цьому, соціально-орієнтовані функції Міністерства фінансів України характеризують безпосередньо процес його впливу на податкові правовідносини (керовані об'єкти), у той час як внутрішньо-орієнтовані функції Міністерства фінансів України спрямовано на забезпечення умов його нормального функціонування.

Повноваження Міністерства фінансів України як суб'єкта податкових правовідносин є сукупністю його прав та обов'язків, які нормативно закріплюються та поширюються на всю територію держави.

Щодо порядку прийняття рішень, варто зазначити, що Міністерство фінансів України, у межах повноважень, передбачених законом, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів Президента України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції України та законів України, актів Кабінету Міністрів України видає накази, організовує і контролює їх виконання. Накази Міністерства фінансів України є регуляторними актами, підлягають державній реєстрації в установленому законодавством порядку [4].

Не можна залишити поза увагою той факт, що наявність потужної та ефективної системи управління державними фінансами є невід'ємною умовою для забезпечення стійкого економічного зростання і ефективного надання державних послуг, а також створення підґрунтя і стимулів для проведення реформ в інших сферах. А тому Міністерством фінансів України, як суб'єктом податкових правовідносин, у 2017 році було розроблено Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки, згідно якої визначено пріоритети центрального органу виконавчої влади у забезпеченні формування та реалізації державної податкової політики. Метою вказаної Стратегії стала побудова сучасної та ефективної системи управління державними фінансами, яка буде здатною надавати якісні державні послуги, ефективно акумулюючи ресурси та розподіляючи їх відповідно до пріоритетів розвитку держави у середньо- та довгостроковій перспективі [7].

Основними завданнями Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки у податковій сфері є повноцінне впровадження стратегічного та середньострокового бюджетного планування, що забезпечить розподіл ресурсів відповідно до визначених пріоритетів держави та посилення загальної бюджетно-податкової дисципліни, запровадження дієвої системи планування і оцінювання виконання державного бюджету та підвищення якості й ефективності адміністрування податків і зборів та рівня дотримання вимог податкового законодавства.

Відповідно, основними пріоритетами Міністерства фінансів України у сфері податкових правовідносин стали:

- підвищення ефективності, стабільності та прогнозованості податкової системи, підвищення якості та ефективності податкового адміністрування, ефективне акумулювання ресурсів, необхідних для виконання державою своїх функцій;
- забезпечення справедливості та рівності податкової системи, її адаптація до норм та правил Європейського Союзу;
- відсутність негативного впливу для ведення бізнесу та сприяння економічному розвитку;
- розширення бази оподаткування.

Слід поставити наголос на тому, що як наслідок реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки, Міністерство фінансів України як суб'єкт податкових правовідносин, загалом, повинно забезпечувати послідовність та передбачуваність бюджетної та податкової політики, підвищувати рівень прозорості та підзвітності податкової сфери, забезпечувати розвиток податкової сфери в цілому [7].

Не можна залишити поза увагою і той факт, що Міністерство фінансів України як суб'єкт податкових правовідносин, працює над прозорістю та зрозумілістю податкової політики України. З цією метою протягом 2018-2019 року було підготовлено та затверджено 18 податкових консультацій. Між тим, з метою надання пропозицій та рекомендацій щодо підготовки проектів узагальнюючих податкових консультацій, Міністерством фінансів України створено Експертну раду з питань підготовки узагальнюючих податкових консультацій при Міністерстві фінансів України як постійно діючий консультативно-дорадчий

орган. Як приклад таких податкових консультацій Міністерства фінансів України можна навести наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Узагальнюючих податкових консультацій» щодо оподаткування податком на доходи фізичних осіб і військовим збором суми доходу, виплаченого роботодавцем працівнику за товари (роботи, послуги), що були придбані таким працівником за рахунок власних готівкових коштів; щодо оподаткування операцій обов'язкового продажу акцій акціонерами на вимогу особи, яка є власником домінуючого контрольного пакета [5], наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження узагальнюючих податкових консультацій з деяких питань оподаткування платою за землю» (узагальнюючої податкової консультації щодо справляння плати за землю у разі оренди площі у багатоквартирному будинку; узагальнюючої податкової консультації щодо сплати земельного податку власником нерухомого майна, що розташоване на земельній ділянці, права на яку у такої особи не оформлені; узагальнюючої податкової консультації щодо справляння земельного податку з фізичних осіб – підприємців платників єдиного податку) [6] та інші.

У той же час, важливим аспектом діяльності Міністерства фінансів України як суб'єкта податкових правовідносин є міжнародне співробітництво. Так, з метою стабілізації української податкової політики, сприяння проведенню структурних реформ та створення підґрунтя для сталого економічного зростання, Міністерство фінансів активно співпрацює з дво- та багато сторонніми партнерами України. В рамках такого співробітництва Міністерство працює над залученням технічної підтримки, обміном кращим міжнародним досвідом та приведенням українських стандартів у відповідність до світових практик.

Разом із тим, одним із завдань Міністерства фінансів України визначається здійснення заходів з підготовки до імплементації у національне законодавство рекомендацій Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у сфері міжнародного оподаткування, трансфертного ціноутворення, а також щодо обміну фінансовою інформацією у податкових цілях [4]. Як приклад такого співробітництва можна навести Угоду між Міністерством

фінансів України та Міністерством фінансів Республіки Вірменія про співпрацю, відповідно до якої сторони сприятимуть поглибленню співпраці, проведенню постійних консультацій та обміну досвідом з основних принципів і підходів до формування ефективної системи податків, платежів і зборів (прямі і непрямі податки) [11]. Ще одним прикладом міжнародного співробітництва Міністерства фінансів України як суб'єкта податкових правовідносин є Угода між Міністерством фінансів України і Міністерством фінансів Республіки Польща про співробітництво, згідно якої сторони сприятимуть поглибленню співробітництва та обміну досвідом з питань фінансово-кредитних відносин, зокрема, щодо методів утворення необхідного банку даних для забезпечення ефективного контролю за сплатою податків і зборів [10].

Висновки. Підсумовуючи роздуми стосовно функціонування Міністерства фінансів України як змістовного елемента інституційного механізму забезпечення сфери оподаткування, відмітимо, що результативність функціонування інституційного механізму забезпечення сфери оподаткування в Україні істотно залежить від оптимальності розподілу повноважень всіх його ланок. При цьому, одним з головних завдань Міністерства фінансів України як центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної податкової політики, має стати забезпечення злагодженості у функціонуванні окремих елементів і ланок податкових відносин. Цього досягають чітким розмежуванням функцій і повноважень між податковими органами та інституціями. Адже нинішній непростий економічний стан України залишається актуальним та відкритим для подальших досліджень проблем покращення інституційного механізму забезпечення сфери оподаткування в Україні та визначення місця і ролі в цьому механізмі Міністерства фінансів України. У той же час, специфіка правового статусу Міністерства фінансів України як центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної податкової політики, вимагає подальшого ґрунтовного аналізу та розробки комплексних напрацювань з метою його вдосконалення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білокур Є.І. Функції державного управління: поняття, особливості, правове регулювання : дис.канд. юрид. наук. Одеса, 2015. 194 с.
2. Ісаншина Г.Ю. Податковий менеджмент: навч. посібник. Крама: ЦУЛ, 2003. 260 с.
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради*. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 365 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF>
5. Про затвердження Узагальнюючих податкових консультацій: наказ Міністерства фінансів України від 26.04.2019 р. № 181 URL : <https://mof.gov.ua/uk/set-of-summarizing-tax-consultations>
6. Про затвердження узагальнюючих податкових консультацій з деяких питань оподаткування платою за землю: наказ Міністерства фінансів України від 06.07.2018 р. № 602 URL : <https://mof.gov.ua/uk/set-of-summarizing-tax-consultations>
7. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 р. № 142-р URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80#Text>
8. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>
9. Соколовська А.М. Податкова політика в Україні у контексті її впливу на розвиток економіки. *Фінанси України*. 2006. № 9. С. 65–81.
10. Угода між Міністерством фінансів України і Міністерством фінансів Республіки Польща про співробітництво від 20.05.1997 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_136/sp:max100#Text
11. Угода між Міністерством фінансів України та Міністерством фінансів Республіки Вірменія про співпрацю від 01.07.2011 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/051_055/sp:max100#Text
12. Шаблиста Л.М. Податкова політика у трансформаційний період. *Актуальні проблеми економіки*. 2001. № 3–4. С. 26–33.